

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 40—
za pol leta : 20—
za četrt leta • 10—
za 1 mesec • 3-50

Posamezna številka 1 K.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), prilifče, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 7

Ptuj, 13. februarja 1921

III. letnik

Prof. dr. Matija Murko.

(Ob šestdesetletnici.)

V četrtek 10. februarja t. l. je minilo 60 let, odkar se je rodil na Drsteli urbane fare znameniti mož dr. Matija Murko, sedaj profesor na češkem vseučilišču v Pragi (10. februarja 1861.)

V tistih letih, ko je doraščal mladi dečko, se je ustanovila na Ptuju nižja deželna realna gimnazija (l. 1869). Z veseljem so porabili meščani in okoličani to priliko ter pošiljali v gimnazijo svoje sinove. Tudi mladi Murko je vstopil vanjo l. 1872. Pridno se je poprijel naukov in med odličnimi sošolci postal kmalu najboljši. Po končanih 4 razredih v Ptuju je nadaljeval svoje študije na mariborski gimnaziji, ktero je dovršil l. 1880.

Po končani gimnaziji se je odločil odlični dijak, da se posveti germanistiki in slavistiki. Odšel je na dunajsko vseučilišče, na katerem so učili takrat znameniti profesorji za oni stroki. Mladi nadarjeni dijak se je z vso vnemo in vztrajnostjo lotil na vseučilišču svojih naukov. Kot odličnemu dijaku se je posrečilo, da je bil l. 1886 promoviran za doktorja modroslovja „sub auspiciis imperatoris“ t. j. s posebnimi častmi, določenimi po cesarju.

Začeli so se takrat zanimati nekoliko bolj tudi za slovanske študije. Na dunajsko vseučilišče je bil poklican Vatroslav Jagić iz Petrograda. Mladega učenjaka Murka pošljejo torej z ustanovo dunajske univerze na Rusko, da bi se tam izpopolnjeval v proučevanju ruskega jezika, slovstva in življa. Po poldrugoletnem bivanju se je vrnil na Dunaj z bogatim in trdnim znanjem, ki si ga je pridobil na Ruskem. Na Dunaju naj bi to svoje znanje širil med druge, pa tudi sam ga še dalje množil z znanstvenim delom. Poučeval je ruščino in slovenščino na nekih zavodih, delal je v zunanem ministerstvu in skoraj bi ga bilo to praktično delo odtegnilo njegovemu znanstvenemu delu. Oklenil se je vendarle tega in l. 1897 dobil pravico, predavati na dunajskem vseučilišču o slavistiki. L. 1902 so ga poklicali za rednega profesorja slavistike na vseučilišče v Gradcu. Tam je v novem duhu in z neumorno vnetostjo oživil studij slavistike pri svojih učencih.

Graške razmere pa so postale učenjaku Murku skoro pretesne. Želel si je širšega kroga za svoje delovanje. Sprejel je torej ponudbo na vseučilišče v Lipskem (l. 1916). Ko pa je po končani svetovni vojski tudi nekdanji avstrijskim Slovanom napočila nova doba kulturnega dela, je tudi učeni naš rojak bil pripravljen, iti med nje delovat v svojem poklicu. Prišel je na češko vseučilišče v Pragi za profesorja slavistike. Čeprav bi ga morda rajši imeli doma med sabo, smemo vendar zadovoljni biti, da imamo svojega učenega in delavnega rojaka med brati Čehi.

Murkovo delovanje je mnogostransko in obširno. Ni naš namen, naštevati vsa mnoga njegova znanstvena dela, s katerimi se je proslavil pred učenim svetom. V mlajših letih se je bavil podrobneje s slovniškimi vprašanji, kasneje pa se je posvetil literarno-zgodovin-

skemu in narodopisnemu delu. In ravno v tem pogledu je njegovo delo velikega pomena za nas Jugoslovence. Zakaj Murko se bavi v prvi vrsti globlje s kulturno in literarno zgodovino ter narodnim blagom jugoslovenskim.

Že pred vojno je poskusil skupno obdelati najstarejšo dobo slovstvenega dela med vsemi Jugoslovenci. Pod vidikom skupnosti in enotnosti vseh Jugoslovenov obravnava naša kulturna vprašanja. Zato smemo veseli biti, da imamo ravno v sedanjih dobi rojaka, ki ne samo nam, nego tudi drugim narodom z znanstvenimi učenimi deli kaže o naši enotnosti.

Prof. Murko pa ni samo učenjak, živeč le učenemu svojemu delu. On je ohranil toplo čuteče srce za vsa naša prizadevanja. Zavzemal se je za naša kulturna prizadevanja z vso agilnostjo, ki je le njemu lastna, ko je živel na Dunaju in kasneje kot profesor v Gradcu. Svoje ožje domovine ni pozabil, ko je prišel na Nemško. Da nas sedaj na Češkem ne pozabi, je samo ob sebi umljivo. Saj je tam kot nekaj apostel jugoslovenske misli. Ne omeji se pa samo na svoje delovanje kot profesor, on hoče vedno biti v tesnih stiskih s svojimi dijaki, biti jim ne samo učitelj, nego tudi svetovalec in prijatelj.

Ne pozabi niti svoje ožje domovine, ne svojega rojstnega kraja. Oženjen z zavedno Slovenko ni dal, da bi se rodbina na tujem med Nemci izneverila svojemu rodu. Ostala je zavedno slovenska. Kadar le more, pride v počitnicah domov in takrat ne pozabi, priti tudi v svoj domači kraj. Dasi visok gospod, ga nikakor ni sram, pokazati svojim otrokom one kmečke hiše na Drsteli, v kateri se je rodil. Ni ga sram občevati z najpriprostejšim domačim človekom.

Živ zgled nam je prof. Murko pravega slovenskega človeka. S svojo nadarjenostjo in marljivostjo se povzpne do visoke časti vseučiliškega profesorja, znanega široko po učenem svetu. Pri vsem tem pa se ne izneveri svojemu rodu, svoji domovini. V čast je svoji rodbini, svojemu domačemu kraju, svoji domovini, ki s ponosom zro na dičnega, zvestega svojega sina.

Državni budget 1920—21.

Številke državnega proračuna kažejo za leto 1920/21 približno 16 milijard kron izdatkov in 15.000.536.71 K dohodkov.

Proračun je razdeljen na 20 poglavij:

1. Vrhovna državna uprava rabi 3 milijone 855.679.884 K in sicer splošna potreba 1.380.000, provizorni parlament 9.053.900 dinarjev, državni dolg 48.900.000 dinarjev, ministersko predsedništvo 381.380 dinarjev, državni odbor 226.000 din., glavna kontrola 1.157.428 din., dvorna pisarna 990.550 din., podpora invalidom 304.848.835 din.

2. Ministrstvo pravde potrebuje 176.146.241 kron.

3. Ministrstvo prosvete 635.685.113 K.

4. Ministrstvo vere 51.638.160 K.

5. Ministrstvo notranjih del 156.540.000 K.

6. Ministrstvo narodn. zdravja 279.050.432 kron.

7. Ministrstvo zunanjih poslov 30.407.520 kron.

8. Finančno ministrstvo 2.812.880.952 K.

9. Ministrstvo vojne in mornarice 4 milijone 483.218.240 K.

10. Gradbeno ministrstvo 420.810.481 K.

11. Prometno ministrstvo 1.299.099.550 K.

12. Poštno in brzojavno ministrstvo 485 milijonov 509.330 K.

13. Poljedelsko ministrstvo 224.625.170 K.

14. Ministrstvo gozdov in rud 426.128.078 kron.

15. Ministrstvo trgovine in industrije 67.045.848 K.

16. Ministrstvo prehrane 16.980.120 K.

Ministrstvo za socialno skrb 297 milij. 683.078 K.

18. Ministrstvo za agrarno reformo 175 milijonov 480.960 K.

19. Ministrstvo za konstituantno 1.816.152 kron.

Rezervni kredit 82.000.000 K.

Spomin na leto 1910 pod Avstrijo.

Ko smo Slovenci spadali pod cesarsko Avstrijo, nas niso preganjali in tlačili samo uradi in šole. Hudo in pri vsaki priliki so nas preganjali na deželi žandarji, po mestih pa policaji. Pošten Slovenec ni bil nikjer varen. Tudi policija v Ptuju ni delala nobene zjeme. Večinoma so bili nastavljeni kot policaji Nemci iz drugih dežel, ki niso znali, pa se tudi niso hoteli učiti slovenskega jezika. Vedeli pa tudi so, da so se očetu županu in uradnemu predstojniku s tem najbolje prikupili, ako so postopali s Slovencem brezobzirno in kar najbolj sirovo. Da podprem svojo trditev, povem iz spomina tale dogodljaj:

Dne 11. marca 1910 so prišli fantje iz Slov. goric na vojaški nabor. Kakor je to običajno, imeli so šopke cvetlice zvezane s slovenskimi traki. Podali so se v gostilno W., ker je bila tu komisija zbrana. Sedeli so mirno pri svoji mizi. Naenkrat stopi žandarm in ko je zagledal slovenske trake, je v svoji avstrijski vsegamogočnosti takoj komandiral, da naj fantje slovenske trake odstranijo. Nekaj jih je temu ugodilo, nekaj pa ne. Tem, ki so preslišali komando, je avstrijski žandarm strgal cvetlice s traki s suknje, ter pometal na tla! Fant J. K. je mirno svoj šopek pobral in ga je spet pripel na suknjo. To pa je mogočni žandarm hudo zameril. Poklical je mestno policijo, dva sta fanta prijela, ga vklenila ter ga tirala skupno z žandarmom na mestni urad!

Tu so ga vtaknili v luknjo okoli ednajste ure dopoldne in so ga držali do 6. ure zvečer. Nihče ni fanta zaslišal, nihče mu ni povedal, zakaj so ga zaprli. Ko je fant sedel v zaporu, ga je obiskal vodja mestne policije Z. Ta je fanta prijemal za ušesa ter ga je sunil z roko v usta, da mu je tekla kri.

To pa ni zadostovalo. Psoval je fanta z besedami: Slovenska svinja, prasica! Napravi si zdaj pantelc gor tu v ječi!

Eno uro pozneje je fanta obiskal spet